

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 Туризм
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
 Туризм

(назва освітньої програми)

на тему: «Стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в
Одеському регіоні»

Виконавець:

Студентка центру заочної і вечірньої
форми навчання

Котельнікова Марія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Науковий керівник:

_____ к.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ Нечева Наталя Валеріївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлюється розвитком сільського зеленого туризму в Україні, що являється нагальною необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села.

Своєрідна мода на відпочинок у сільській місцевості, загальні поняття, пов'язані з сільським туризмом і екотуризмом, що останніми роками набуває сили в Європі, знайшли своє застосування для визначення форм туристичного руху і в Україні. Зокрема, відпочинок в селах було визначено як "сільський зелений туризм" (green rural tourism або green village tourism). Він охопив широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), відпочинку в туристичних центрах і на курортах, що розташовані у селищах і малих містах, до відпочинку у сільських садибах (агротуризм). Визначення сільського туризму як "зеленого" підкреслює його проєкологічну орієнтацію. Сільський туризм у більшості країн розглядається, як невід'ємна складова частина комплексного соціально-економічного розвитку села та як один із засобів вирішення багатьох сільських проблем, як специфічна форма відпочинку в селі з використанням природного, матеріального та культурного потенціалу даної місцевості.

Метою кваліфікаційної роботи є провести аналіз сільського зеленого туризму як перспективного напрямку розвитку Одеського регіону.

У відповідності з поставленою метою в даній роботі вирішуються наступні завдання:

- дослідити сільський зелений туризм, як специфічний сегмент ринку туристичних послуг;
- вивчити рекреаційний потенціал сільського зеленого туризму;
- визначити роль культурно-пізнавального потенціалу в розвитку сільського туризму;

- проаналізувати стан сільського зеленого туризму в Одеському регіону;
- оцінити сучасний рівень та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Одеському регіоні;
- проаналізувати вплив сільського зеленого туризму на зайнятість населення;
- запропонувати шляхи розвитку сільського зеленого туризму на основі закордонного досвіду;
- забезпечити інвестування сільського зеленого туризму.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 56 найменувань та 2 додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади розвитку сільського зеленого туризму» досліджено сільський зелений туризм, як специфічний сегмент ринку туристичних послуг, вивчено рекреаційний потенціал сільського зеленого туризму, визначено роль культурно-пізнавального потенціалу в розвитку сільського зеленого туризму.

У другому розділі «Аналіз та оцінка розвитку сільського зеленого туризму в Одеському регіоні» проаналізовано стан сільського зеленого туризму в Одеському регіоні, оцінено сучасний рівень та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Одеському регіоні, проаналізовано вплив сільського зеленого туризму на зайнятість населення.

У третьому розділі «Напрями удосконалення розвитку сільського зеленого туризму в Одеському регіоні» Запропоновано шляхи розвитку

сільського зеленого туризму на основі закордонного досвіду, запропоновано шляхи забезпечення інвестування сільського зеленого туризму.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено сільський зелений туризм, як специфічний сегмент ринку туристичних послуг. Розвиток сільського зеленого туризму, як специфічного сегмента ринку туристичних послуг знаходиться у тісному взаємозв'язку із такими ключовими секторами регіонального господарського комплексу, як сільське господарство, транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, виробництво товарів масового споживання та багато інших, виступаючи каталізатором комплексного розвитку сільських туристичних областей. Нині у туристичному бізнесі сільський зелений туризм займає свою визначену нішу на туристичному ринку. Сучасні наукові дослідження засвідчують, що прискорений розвиток сільського зеленого туризму може відіграти роль каталізатора структурної перебудови економіки регіонів, забезпечити демографічну стабільність та розв'язати соціально-економічні проблеми регіонів.

2. Вивчено рекреаційний потенціал сільського зеленого туризму. Відомо, що сільський туризм є одним із найбільш ефективних засобів задоволення рекреаційних потреб населення. Рекреаційна сфера є важливою складовою регіонального розвитку, дозволяє досягнути підвищення добробуту місцевого населення, його оздоровлення, збереження високого рівня охорони природи і довкілля, а також збереження традицій і різноманітних соціальних, культурних цінностей. На сьогодні широким попитом користуються лікувально-санаторна та оздоровча сфери рекреації.

За умови сталого розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу в регіоні можна забезпечити більш масштабне і раціональне використання природних можливостей для цілей туристичної галузі, а її раціональна організація принесе значний соціально-економічний ефект, який

визначається надходженням додаткових коштів, створенням нових робочих місць, оздоровленням людей, розвитком окремих центрів і територій.

3. Визначено роль культурно-пізнавального потенціалу в розвитку сільського зеленого туризму. На сучасному етапі у туристичній сфері соціально-економічні умови, природне середовище важливо поєднувати із культурним середовищем, яке є важливим туристичним ресурсом. Культурний туризм, як вид туристичної діяльності, вважається одним із зростаючих секторів на туристичному ринку. Використання природних ресурсів стало досить буденним і часто не задовольняє зростаючі потреби туриста. Сучасний мандрівник відчуває потребу в альтернативних ресурсах, зокрема, в історико-культурних ресурсах. Особливістю цих ресурсів є те, що елементи цих ресурсів мають повсюдний характер розташування, так як кожна місцевість, регіон, держава виокремлюється своєю історією та культурою. Отже, потенціал цих ресурсів можна вважати необмеженим.

Збільшення інтересу до культурної спадщини, різноманітність культурних програм відкривають нові перспективи у туристичній індустрії. Створення туристичного продукту на базі історико-культурних ресурсів є важливим напрямком рекреаційної діяльності.

4. Проаналізувано стан сільського зеленого туризму в Одеському регіоні. Одеська область є однією з найбільших адміністративно-територіальних одиниць України та характеризується досить потужним економічним та соціальним потенціалом. Станом на 01.01.2014 р. чисельність населення Одеської області складала 2396,5 тис. осіб, з яких 793,3 тис. осіб – сільське населення (5,6 % усього сільського населення України). В області функціонує 842 тис. домогосподарств, 32 % з яких знаходяться у сільській місцевості. Аграрний сектор Одеської області є одним з найпотужніших у складі АПВ України. Загальна площа сільськогосподарських угідь області становить 2205,7 тис. га. Загальна просторова потужність сільського зеленого туризму області вимірюється площею, що дорівнює 1090 км².

Одеська область має унікальні умови для просування на ринок продукту сільського зеленого туризму, який для області є відносно новим видом підприємництва та само зайнятості.

Вигідне географічне розташування, близькість ринків збуту продукції, багатогалузева промисловість, розвинена мережа транспортних комунікацій, кваліфікована робоча сила додають Одеській області переваги перед іншими регіонами України.

Як показали проведені дослідження, зі всієї кількості зелених садіб Одеської області три садиби було віднесено до вищої, III категорії (гостевий дім «Сафьяни», садиба «Лагуна», етнографічний комплекс-музей «Фрумушика-Нова»), дві садиби («Вулик», «Ранчо дядечки Бо») – до базової категорії, дві садиби не отримали жодної категорії («У Меланії», «Вишнева»). Інші зелені садиби процедуру категоризації взагалі не проходили та не проводили ідентифікації рівня та якості наданих послуг.

5. Оцінено сучасний рівень та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Одеському регіоні. Так, з метою збору найбільш достовірної інформації про функціонування суб'єктів сільського зеленого туризму у Одеській області було проведено опитування власників садіб сільського зеленого туризму за допомогою методу анкетування. Анкетування було проведено в такі способи: телефонні опитування, анкетування електронною поштою та міжособистісне спілкування.

Загалом було опитано власників 83 садіб Одеської області за сформованою анкетною (додаток А)

Так, 95 % садіб у Одеській області надають послуги у вигляді суб'єкта підприємницької діяльності та сплачує податки, лише 5 % садіб надає послуги як особисте селянське господарство. Більшість садіб (83 %), що займаються сільським зеленим туризмом, відносять себе саме до «садіб сільського зеленого туризму», 12 % – до «гостьового будинку», 5 % опитаних вважають себе сімейною фермою.

У своєму розпорядженні менше 10 спальних місць мають 66 % садиб та 44 % – більше 10 місць. Це вказує на те, що сільська садиба, в першу чергу, це невеличкий сімейний бізнес, який має більше соціальну складову – позбавлення від безробіття, аніж отримання великих прибутків.

Більшість господарств (64 %), не використовують найманих працівників та 36 % її використовують. Зважаючи на те, що більшість садиб має невелику кількість номерів, власники залучають до праці власних членів родини. Більшість власників садиб (96 %) мають вищу освіту, проте саме туристичну освіту мають лише 12 % з них 85 % найманих працівників також не мають відповідної освіти.

Послугами туристичних агентств користуються 54 % власників садиб. Сертифікат якості мають лише 12 % опитаних, а стандарти якості використовують 64 %. Також, 64 % опитаних брали участь у професійних курсах підвищення кваліфікації. Серед садиб, що досліджується 36 % пройшли експертний контроль якості.

Станом на кінець 2016 року, порівняння показників функціонування садиб сільського зеленого туризму Одеської області у 2015–2016 роках, засвідчує темпи приросту усіх показників. Перспективність розвитку галузі підтверджує показник доходу садиб сільського зеленого туризму від своєї діяльності, який станом на 2016 років становив 16967 тис. грн, що на 11347 тис. грн більше у порівнянні з 2013 роком. Для сільського зеленого туризму в області характерна нерівномірність його розвитку в різних районах.

6. Проаналізувано вплив сільського зеленого туризму на зайнятість населення. Сільський зелений туризм вирішує не тільки соціально-економічні проблеми села, впливаючи на сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, але і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, але й в сфері обслуговування.

У випадку ж сільського зеленого туризму дана проблема не настільки актуальна, оскільки сільський господар диверсифікує джерела фінансових

надходжень і продовжує жити звичайним сільськогосподарським життям (в даному випадку мова не йде про власників сільських садиб, що мають спеціалізовану орієнтацію на туристів і являються міні-турбазами відпочинку). Якщо розглядати середньостатистичну сільську родину з наявним у неї житловим фондом, яка теоретично може приймати поселенців-туристів, то проблема сезонності в туристично-рекреаційній сфері впливатиме на життя селянина опосередковано а не в прямій залежності, як для спеціалізованих туристичних баз відпочинку.

7. Запропоновано шляхи розвитку сільського зеленого туризму на основі закордонного досвіду. Напрями розвитку сільського зеленого туризму на основі закордонного досвіду: пільговий режим оподаткування; спільний розвиток сільської місцевості та туризму за фінансової підтримки приватного сектору та координації уряду; поділ району на зони відпочинку та зелені зони; розвиток агротуристичного бізнесу пов'язаний з курортним, спеціалізація на гастрономічних та дегустаційних турах; виникнення спеціальних готелів у сільській місцевості біля монастирів; зайнятість гостей у зборі трав, приготуванні олокопродуктів, вигоні худоби; приморські агросадиби, кінні ферми, винні агросадиби, рибальські будинки; етнографічні види сільського зеленого туризму.

8. Забезпечення інвестування сільського зеленого туризму. Для залучення іноземних інвестицій у туристичну галузь дуже важливо звернути увагу на наступні важелі: активність місцевої влади щодо рекламно-інформаційної діяльності (висвітлення засобами ЗМІ туристично-рекреаційного потенціалу регіону); ліберальна адміністративна та податкова політика місцевої влади, що заохочує приватну інвестиційну ініціативу; ефективна антимонопольна і антикримінальна політика місцевої влади, спрямована на підтримку здорового конкурентного середовища туристичних підприємств.

Залучення прямих іноземних інвестицій для розвитку сільського зеленого туризму в умовах гострого фінансового дефіциту не можна

залишати без уваги. Обсяг їх сьогодні через відсутність міцної правової основи та реальних гарантій незначний. Прямі іноземні інвестиції є важливим джерелом формування фінансово-кредитних ресурсів регіону, напрямків стимулювання розвитку сільського зеленого туризму та усунення диспропорцій зазначених процесів, але при цьому слід враховувати специфічні особливості залучення іноземного капіталу у сільські туристичні регіони, зважаючи на рівень наявності в них відповідних ресурсів сільського зеленого туризму.

Прямі іноземні інвестиції, в першу чергу, слід спрямовувати на розвиток сільського зеленого туризму в тих регіонах, що мають високий експортний потенціал у сфері туризму.